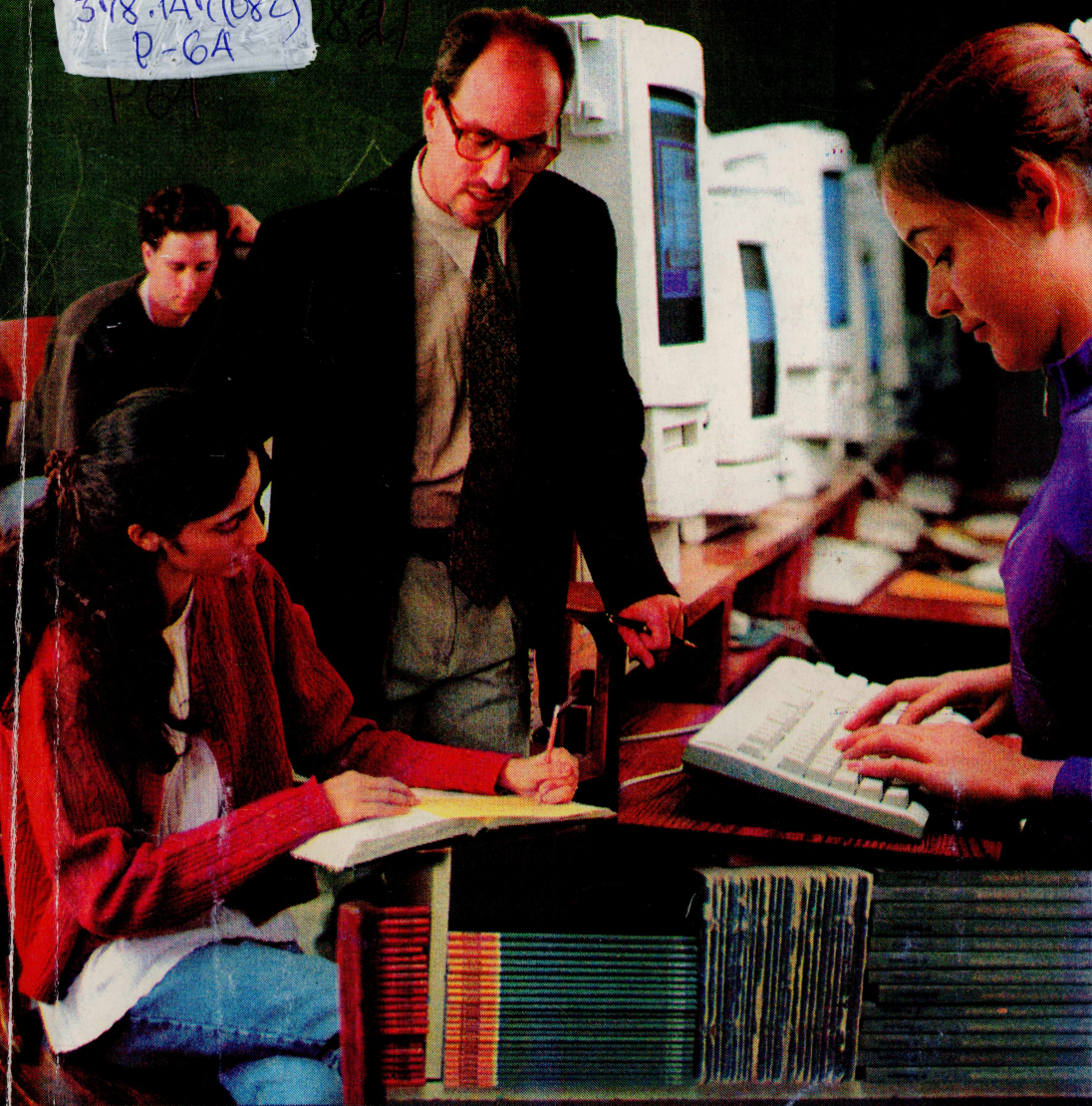

378.147(082)
P-6A

**РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ
В СИСТЕМАХ
ТРУДОВОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ МОЛОДІ**

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ УСПІШНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ТЕХНІЧНОЇ ПРАЦІ

Вчитель, спираючись на пошукову творчу самостійність учнів, яку він сам викликає і формує своєю діяльністю, сприяє набуттю учнями знань, умінь та навичок.

Досвід показує, що проникнути учневі в систему наукових знань, в логіку наукового пізнання без допомоги вчителя дуже важко. Його організуюча, регулююча та спрямовуюча діяльність значно скорочують час, необхідний учневі для оволодіння певною сумою знань, умінь та навичок. В свою чергу, як зауважує Г.І.Щукіна, "це керівництво, спрямовуюче і коригуюче діяльність учнів, буде мати потрібний ефект тільки при активній діяльній участі в процесі оволодіння знаннями самих учнів" [1. С.123].

Вивчення світового педагогічного досвіду підтверджує думку, що основною метою в навчанні є сприяння ученню школярів та заохочення до нього, а головним завданням вчителя - стимулювання навчальної діяльності учнів. Так, вчитель в школі Англії знаходиться не перед класом, а поряд з учнем і спрямовує його учення. Таке ставлення до учнів, віра в їх розумові здібності, прагнення активізувати їх учбову діяльність покладає на учня значну долю відповідальності за власну освіту. Йому необхідно навчитися самостійно відшукувати необхідну інформацію в навчальному матеріалі і рекомендованій літературі, ставити питання, перевіряти дані і висувувати гіпотези, оцінювати і класифікувати інформацію, планувати, експериментувати, тобто, учень повинен навчитися тому, як треба вчитися.

Разом з тим не слід ігнорувати той факт, як зауважує Г.І.Щукіна, що "діяльність вчителя в навчальному процесі по праву слід вважати провідною" [1. С.129].

Науковець виділяє такі аспекти діяльності вчителя: реалізація мети, поставленої перед школою суспільством; здійснення навчаючої, розвиваючої і виховної функції навчання; сприяння поступовому рухові учня у всіх напрямках (вчитель ставить перед учнями завдання, відбираючи їх у відповідності з логікою предмета, рівнем підготовки учнів і постійно їх ускладнює); створення необхідних ситуацій для актуалізації змісту учення і спеціальних умінь, для активного використання їх у набутті нових знань; використання всіх ресурсів навчання (методів, прийомів, форм, навчального обладнання, технічних засобів тощо) з метою організації розумових і практичних дій, мобілізації внутрішніх процесів особистості учня.

При безпосередній участі вчителя, на думку Г.І.Щукіної, відбувається розгортання, протікання і завершеність пізнання учня [2].

Дійсно, будь-який компонент пізнавальної діяльності учня пов'язаний з прогнозуючою, організуючою та коригуючою діяльністю вчителя. При цьому необхідно створити умови для певного виду діяльності; викликати в учня бажання (мотивацію) до збільшення обсягів цієї діяльності; викликати інтерес до навчання.

Досліджуючи умови, що сприяють успішній діяльності і позитивно впливають на особистість, Г.І.Щукіна виділяє такі:

- забезпечення мотивації, взаємозв'язків мотивів і способів діяльності, закріплення успіхів в діяльності і в результатах діяльності в цілому;

- поступове ускладнення діяльності, її змісту, задач, мотивів, операційної сторони;

- всебічний розвиток в діяльності активності і самостійності самого учня.

Для осмислення сприйняття учнем завдань і змісту навчання від учителя вимагається велика попередня підготовча робота. Це: відбір необхідних джерел інформації; актуалізація опорних знань учнів; створення необхідних обставин, стимулюючих мотивацію наступних дій; відбір об'єктів праці; визначення доцільних форм організації діяльності учнів на уроці тощо.

Разом з тим, процес осмислення учнем набутих знань також не проходить стихійно. Він відбувається при прямому сприянні і участі вчителя, який, як відмічає Г.І.Щукіна, "створює особливі ситуації утруднень, проблемності, організовує обмін судженнями між учнями, приводить в рух їх попередні знання, необхідні їм для доведення і обґрунтування своїх суджень" [1. С.130].

За допомогою різних методичних засобів учитель спрямовує зовнішні дії і внутрішні процеси на пошук необхідних шляхів, на догадку, пробу, вибір ряду можливих рішень.

Для успішного здійснення спільної діяльності вчителя і учнів необхідно створити умови, які б сприяли активізації пізнавальної діяльності учнів - з одного боку і більш ефективній діяльності вчителя - з іншого.

Практика показує, що будь-яка осмислена діяльність буде протікати більш успішно, якщо вона добре спланована і організована, тобто, якщо вона управляєма.

Управління пізнавальною діяльністю учнів на уроці передбачає такі етапи: планування майбутньої пізнавальної діяльності учнів на уроці; організацію цієї діяльності; самоконтроль; контроль з боку вчителя за пізнавальною діяльністю учнів; регулювання пізнавальної діяльності учнів (як під час вивчення теоретичного матеріалу, так і при виконанні самостійної практичної роботи); облік результатів діяльності учнів на уроці; аналіз виконаної роботи.

Тому, на нашу думку, першою умовою, що сприяє успішній організації пізнавальної діяльності учнів на уроці технічної праці є систематичне планування вчителем як своєї діяльності, так і діяльності учнів. Зокрема,

календарно-тематичне планування з технічної праці сприяє раціональному розподілу між уроками змісту навчального матеріалу, послідовному виконанню дидактичних завдань, ускладненню самостійної роботи тощо.

Поурочне планування вимагає деталізації змісту навчання, методів, прийомів; доцільного добору форм організації навчання, організації діяльності учнів на уроці; вибору конкретного об'єкту праці, необхідних приладів, інструментів та матеріалів; підбору проблемних ситуацій, питань та ін.

В процесі трудового навчання учнів створюються сприятливі умови для розв'язання ними проблемних завдань і ситуацій. Так, при вивченні теми "Конструювання та моделювання виробів з деревини" доцільним буде поставити перед учнями, наприклад, таке завдання: розрахувати кількість матеріалу, що необхідна для виготовлення одного стільця, а потім розрахувати кількість матеріалу, яка буде необхідна для виготовлення трьох таких стільців.

На нашу думку, дуже важливо розбудити в учня інтерес до праці, корисної діяльності. Одними бесідами та понавчаннями не обійтись. Тому чим більше дитяча праця схожа на дорослу, тим вона для них цікавіша. Слід запропонувати учням виготовити не модель, а щось справжнє, яке принесе користь і чим можна буде користуватись у повсякденному житті. Практика показує, що такий підхід до організації трудового навчання учнів викликає у них зацікавленість виконуваною роботою, активізує їх розумову діяльність (учні пропонують безліч варіантів щодо вдосконалення технології виготовлення виробу, його конструкції), оскільки вони відчують потребу в своїх знаннях, уміннях та здібностях. І вчитель повинен всіляко сприяти розвитку індивідуальних нахилів учнів. Для цього на уроках технічної праці, при проведенні гурткової роботи повинні враховуватись індивідуальні інтереси учнів та їх можливості.

Для активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках технічної праці використовуються різні методи, серед яких слід виділити дидактичні ігри. Ситуаційно-рольові методи навчання мають ту перевагу, що вони залучають до роботи на уроці всіх учнів, змушують їх мислити, сприяють мимовільному запам'ятовуванню різної інформації. Створювані в процесі гри проблемні ситуації стимулюють пізнавальну потребу учнів, а одержані ними знання стають ніби-то заново відкритими.

Таким чином, педагогічними умовами успішної організації пізнавальної діяльності учнів на уроках технічної праці є:

- управління пізнавальною діяльністю учнів з боку вчителя в процесі трудового навчання учнів;
- систематичне планування вчителем своєї діяльності та діяльності учнів;
- залучення учнів в процесі навчання до розв'язання проблемних ситуацій;
- стимулювання навчальної діяльності учнів;
- використання в процесі уроку технічної праці дидактичних засобів навчання;
- включення різних навчальних ігор в дидактичну систему уроку з урахуванням рівня розвитку учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Щукина Г.И. Активизация познавательной деятельности учащихся в учебном процессе: Уч. пособ. Для пед. институтов.-М.: Просвещение, 1979.- 160 с.
2. Щукина Г.И. Педагогические проблемы формирования познавательных интересов учащихся. - М.: Педагогика, 1988.-203 с.

Коновалова Р.Я.

Національний університет внутрішніх справ

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА ЩОДО ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ МОЛОДІ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

Складна демографічна ситуація в Україні, прискорення процесу переоснащення матеріально-технічної бази в ОВС з його побічними, а часом і небажаними явищами, наявність безробіття та збільшення робочої сили на ринку праці, зміна професійної підготовленості злочинних елементів диктують необхідність проведення більш ретельного відбору та підготовки кадрів.

Витрати через випадковість вибору професії стають значними не тільки для окремої людини, а і для суспільства в цілому. Передусім це пов'язано із плінністю кадрів, основним фактором якої є недостатня профорієнтаційна робота. Вважається, що на це припадає 40% усіх, хто змінює роботу.

Такий стан вказує на необхідність звернути особливу увагу на якісний аспект комплектування органів внутрішніх справ, формування нового типу спеціалістів, який би відрізнявся професійно важливими характеристиками, стійкою професійною мотивацією, адекватною соціальним умовам та вимогам професії. В зв'язку з тим, що система відбору кадрів в органах внутрішніх справ радикально змінилась та відбувається виключно через навчальні заклади, проблема вивчення професійної мотивації при підборі кандидатів на навчання в навчальні заклади системи МВС є особливо актуальною. Сьогодні, разом з підвищенням загальноосвітнього рівня працівників органів внутрішніх справ, виріс рівень їх соціальних домагань, що не завжди сприяє найкращому соціально-психологічному клімату в колективі. В провідних службах зменшується кількість досвідчених та кваліфікованих працівників, більшість з них – це молодь зі стажем роботи не більше трьох років.

Практика показує, що при виборі кандидатів на службу частіше враховується сам факт бажання працювати в системі органів внутрішніх справ, недостатньо вивчаються внутрішні механізми, які мотивують людину до такого вибору, а аналіз професійної адаптації особистості в органах внутрішніх справ у даний час утруднений недостатньою розробленістю цієї теми в соціологічній та педагогічній літературі.